

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

676

C

27

676 C27

676

TAALONDERWIJS.

HANLEIDING MET OEFENINGEN

VOOR DE LAGERE SCHOOL,

DOOR

N. BROUWER.

Oefeningen II^A.

PURMERENDE,
J. MUSSSES & Co.

1881.

C

27

Bij J. MUUSSES & Co. te Purmerende, is verschenen:

SCHOOLGEZANG.

Handleiding bij het onderwijs in den Zang op de lagere school,

LEERBOEK

VOOR AANSTAANDE ONDERWIJZERS EN ONDERWIJZERESSEN.

Naar het Engelsch van

JOHN HULLAH.

BEWERKT DOOR

F. GEDIKING,

Hoofdonderwijzer te 's-Gravenhage.

Prijs in linnen band. . . . f 2.25.

Ik heb in langen tijd geen leerboek in handen gekregen, dat zoo duidelijk en alles omvattend zegt, wat het meent te moeten zeggen; de practische engelsche geest straalt overal door. In hoever de bewerker daartoe heeft bijgedragen, vermag ik niet te beoordeelen, daar mij het oorspronkelijke niet bekend is; ik meen echter op grond van persoonlijke ondervinding, omtrent hetgeen de heer Gediking van de muziek weet, en de wijze waarop hij die kennis in toepassing brengt, te mogen aannemen, dat hij niet alleen de bewerker is geweest, maar ook veel heeft ingelascht, wat hem gebleken is noodzakelijk te zijn om te weten. Het is een genot op te merken, hoe alleen het noodige op de duidelijkste en beknopte wijze, die men zich kan voorstellen, wordt gezegd.

Geen beschouwingen, opmerkingen of wel aanhalingen van verschillende schrijvers over muziek vindt men hier, maar een volledig handboek, waarvan het gebruik stellig de beste vruchten zal dragen, vooral op de lagere scholen.

.
.
.
.

Nadat de schrijver uitvoerige mededeelingen over „tempo, sterkte en voor-dracht” heeft ten beste gegeven, besluit hij met eenige opmerkingen van practischen aard, die vooral den onderwijzer in de hoogere afdeelingen der volks-school van goeden dienst zullen zijn. Ik had daarbij nog wel eenige mededeelingen willen zien over de zangorganen en over de fouten, waaraan men zich bij het zingen veelal schuldig maakt. (Verkeerde ademhaling, keelgeluid,

TAALONDERWIJS.

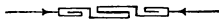
HANDLEIDING MET OEFENINGEN

VOOR DE LAGERE SCHOOL,

DOOR

N. BROUWER.

OEFENINGEN II^A.

PURMERENDE,
J. MUUSSES & Co.

1881.

**NEDERL.
Onderwijzers
Vereniging**

1.

Maak zinnen, waarin de volgende zelfstandige naamwoorden, voorafgegaan door een bijvoeglijk naamwoord en lidwoord of voornaamwoord, voorkomen als onderwerp of in een naamwoordelijk gezegde.

pereboom

zwaan

voet

zuster

tafel

piano

kaas

olie

broek

oprechtheid

gulden

raadslid

ijzer

spoorwagen

metaal

sieraad

wapen

meubel

roofdier

jongeling

vriendschap

beloening

armoede

liefde

woekerplant

onschuld

watervloed	bewoner
lekkernij	ambacht
werktuig	vergadering
levensmiddel	buitenplaats
ondankbaarheid	baatzucht
grens	waterkeering
hemellichaam	gebergte

2.

Maak zinnen, waarin de volgende uitdrukkingen als lijdend voorwerp voorkomen, eerst in 't enkelvoud, dan in 't meervoud.

- de sterke vesting. (vr.)
- de vlijtige arbeider.
- het dartele paard.
- het zeldzame voorval.
- de treffende gebeurtenis. (vr.)
- de wreede oorlog. (m.)
- de welgemeende vermaning. (vr.)
- het boeiende verhaal.
- de trotsche eik. (m.)
- de strenge winter. (m.)
- de welriekende bloem. (vr.)
- het nederige viooltje.
- de strenge straf. (vr.)

het scherpe zintuig.
 de dappere krijgsman.
 het eentonig lied.
 de vroolijke achterkamer. (vr.)
 de waakzame hond. (m.)
 de lieflijke avond. (m.)
 de koperen lamp. (vr.)
 het zachtmoedige schaap.

3.

Geef bij de volgende mannelijke woorden de daarbij behorende vrouwelijke op.

boer	bedelaar
vriend	arbeider
hertog	vijand
man	heer
jongen	bok
haan	leeuw
kok	kleermaker
zoon	herbergier
reus	pauw

4.

Geef bij de volgende vrouwelijke woorden de daarbij behorende mannelijke op.

gemalin	moeder
---------	--------

tante	nicht
wijf	koopvrouw
zuster	schrijfster
prinses	ezelin
gravin	onderwijzeres
helpster	weduwe
meid	bruid
duif	koe

5.

Schrijf achter de volgende zelfstandige naamwoorden, of als zoodanig gebruikte woorden, tot welk geslacht zij behooren en volgens welken regel.

A	babbelen
aarde	bakkerij
adeldom	baksel
adem	balie
afdruksel	begravenis
agaat	bepaling
Agatha	berk
ahorn	berm
aker	berrie
appel	bes
aster	beuk
baas	beukelaar

bezie	franje
big	fregat
blijdschap	galm
boezem	gebabbel
bok	gebeurtenis
boodschap	gedachtenis
boot	gedierte
brouwsel	gedraaf
cent	geit
citroen	geluid
daalder	gemeenschap
dankbaarheid	genootschap
darm	genot
den	gereedschap
diamant	gevogelte
diepte	gewoonte
doffer	gezing
druk	gezelschap
dubbeltje	gieter
duif	St. Gothard
dwaling	graafschap
eigendom	griffel
eigenschap	guurheid
eik	haan
Etna	hamer

heiligdom	koningin
Den Helder	kooksel
hengst	kreet
herfst	De Krim
hoen	kruim
honderd	kuiken
horde	kwelling
hout	laagte
hyacint	ladder
ivoor	laken
jacht	lam
jol	landschap
kalf	Leiden
kandelaar	lelie
kant	lente
kat	lepel
kater	lezen
katoen	lichter
kers	linde
kindeke	loop
klei	luiheid
klerk	mandje
kleursel	Maria
koe	Mei
kof	menie

merrie	ram
min	razernij
Nederland	ridderschap
negen	rijkdom
nicht	robijn
noot	roos
olie	rund
ontmoeting	schaap
ooi	scherm
orde	schoffel
ouderdom	slag
overste	slagerij
paar	smaragd
paard	snuiter
palm	spar
pannetje	spotternij
perzik	stedeke
Pieter	stier
pippeling	stoot
poes	stijfsel
predikant	stuiver
priesterdom	tamarinde
prinsdom	tobberij
prinses	trap
pruim	trechter

tijloos	Warmond
ure	was
varken	wasdom
vee	wasem
verdoemenis	waterschap
vermaning	welp
Vesuvius	wilg
vet	winter
veulen	wol
vlugheid	ijzer
vogelijn	Zacharias
volk	zeug
vonnis	zingen
voorjaar	zomer
vorstendom	zout
vrees (ze)	zwijn
walm	Zwitser

6.

Schrijf de volgende zelfstandige naamwoorden, voorafgegaan door het lidwoord van bepaaldheid en een bijvoeglijk naamwoord, in de vormen voor den 1ⁿ. en 4ⁿ. naamval, enkel- en meervoud.

April	baai
arm	druif

esch	schilder
ezel	schreeuw
franc	stoomboot
graafschap	topaas
juffer	verwarring
looper	vlas
Mont-Blanc	vogeltje
peluw	wolvin
rijkdom	zand
schaap	zonnebloem

7

Maak zinnen, waarin de uitdrukkingen van oef. N°. 6 in den 1ⁿ. of 4ⁿ. naamval, enkel- of meervoud, voorkomen.

8.

Vul een lidwoord of voornaamwoord en een bijvoeglijk naamwoord in.

In Mei leggen alle vogeltjes een ei.

. buurman plukt kers van boom.

. woning is schadelijk voor . . . gezondheid.

In bosch groeien eikels aan . . . boomen.

In geschiedenis lezen wij van zeehelden.

Op verjaardag kreeg broeder sigarenkoker van moeder.

Voor woning van boer ligt
stoep.

. jager gaat met hond op . . . jacht.

Gisteren snoeide tuinman linde, die
voor . . . huis staat.

Ik houd meer van appels dan van peren.

Als in . . . zomer . . . zon fel schijnt, laten . . . winke-
liers . . . scherm voor . . . winkel neer.

. . . naam van . . . land wordt met N. ge-
schreven.

. slagtanden van . . . olifanten verschaffen ons
. ivoor.

Met . . . schepen varen zeelieden naar . . .
landen.

In . . . zomer hebben wij . . . dagen en . . . nachten.

Mijn oom draagt diamant in ring.

Door oplettendheid kwam . . . jongen eindelijk
op . . . hoogte van . . . geschiedenis.

In 1672 werden gebroeders De Witt door
. volk vermoord.

. eik is . . . koning van . . . woud.

Met sleutel kan men . . . slot niet open-
draaien.

In 1584 werd Willem van Oranje, . . . vader des
vaderlands, doodgeschoten.

... . . . gebeurtenis veroorzaakte verslagenheid.

Tot vogels behoort musch.

Als een Meter een gulden kost, dan kost ... hal ...
Meter gulden.

In winter krijg ik mantel met ...
franje er aan.

... . . . rijkdom, dien ik weet, is brood, dat men in
eere eet.

In ... razernij vloog stier door ... dorp.

... . . . steen van dit gebouw werd door zoon
van ... burgemeester gelegd.

Op harddraverij werd prijs behaald
door paard van ... heer A.; ... premie be-
haalde het onze.

In Amsterdam wordt veel geld verdiend door
... handel.

Op ... bruiloft van neef droeg . . bruidegom
... . . . roos in ... knoopsgat.

Iedereen moest liever tijding vertellen dan

Met ... spade wordt ... grond omgespit.

Gisteren viel zoon van ... buurvrouw in
gracht langs ... kerkhof.

Zonder hulp van ... broeder zou knaap
waarschijnlijk verdronken zijn.

9.

Schrijf de zelfstandige naamwoorden uit oef. N°. 6, voorafgegaan door het lidwoord van bepaaldheid en een bijvoeglijk naamwoord, in de vormen voor den 3ⁿ. naamval, enkel- en meervoud.

10.

Ter zins- en woordontleding.

In den slag bij Nieuwpoort versloeg Maurits de Spanjaarden.

Door de warmte van de zon worden de vruchten rijp. De laatste winter heeft ons langdurig ijsvermaak verschaft. De Noord-Hollandsche boerinnen dragen gouden hoofdsieraden.

Door zijn heldhaftigheid boezemde de bevelhebber zijn soldaten vertrouwen in.

Bij die gelegenheid beloofde hij mij zijn hulp. (vr.)

De zwellende knoppen (m.) aan de boomen verkondigen ons de nadering van de lente.

Niettegenstaande zijn herhaalde waarschuwingen weigerde de knaap hem gehoorzaamheid.

De ondervinding is de beste leermeesteres.

Op oneerlijk verkregen goed rust geen zegen.

De uitvinding van de naaimachines heeft den vrouwen veel gemak aangebracht.

In ruim 365 dagen loopt onze aarde om de zon.

Met een trillende stem zong de grootvader zijn kleinkinderen een liedje uit zijn jeugd voor.

Bij het herdenken van dien tijd rolden hem de tranen uit de oogen.

Juist voor zijn terugkomst had ik hem een brief geschreven.

De eenvoudigste spijs is doorgaans de gezondste.

Bij gunstig weer zal deze zomer ons heerlijke vruchten opleveren.

Om zijn jeugdigen leeftijd werd den knaap vergiffenis geschonken.

11.

Breng de volgende werkwoorden in zinnen, waarin een belanghebbend voorwerp voorkomt.

zenden	ontnemen
weigeren	veroorzaken
opdragen	toevertrouwen
toestaan	smaken
wijzen	toekomen
beloven	ontgaan
bevallen	klagen
ontloopen	schijnen
wijten	onthouden

betalen
drukken

boodschappen
misgunnen

12.

Maak zinnen, waarin de volgende woorden of uitdrukkingen in den 3ⁿ naamval voorkomen, eerst in 't enkel, dan in 't meervoud.

de arme daglooner.

die vlijtige leerling.

uw liefderijke moeder.

het lieve vogeltje.

ik.

de brave soldaat.

ons nieuwe huis.

de heerlijke roos.

gij.

het behoeftige gezin.

de oude boom.

hij.

mijn gezellige voorkamer.

de vermoeide wandelaar.

deze vriendelijke koopman.

het kleine kind.

de weerbarstige knaap.

zij. (vr.)

de edelmoedige vorst.
 hun trouwe knecht.
 het wilde paard.

13.

Maak zinnen, waarin de verschillende naamvals vormen der volgende woorden of uitdrukkingen voorkomen, enkel- en meervoud.

de milde regen.
 deze bloeiende roos.
 ik.
 het aandoenlijke verhaal.
 de harde wind.
 haar lekkere kers.
 gij.
 het magere kalf.
 mijn strenge leermeester.
 het morsige zwijn.
 de gesloten deur.
 hij.
 zijn gelukkige huisgezin.
 uw kirrende duif.
 hun snelvarende bark.
 zij.
 de glimmende helm.

het hooge gebergte.
 de geslepen beitel.
 het schoone landschap.
 onze zindelijke huishoudster.
 die arme blinde.

14.

Schrijf de cursief gedrukte woorden in den vereischten vorm.

Verleden week ben ik een *gansche* dag bij mijn oom, *de* timmerman van ons dorp, geweest. Wij mochten in *de* tuin (m.) en in *de* gang (vr.) spelen, maar zonder opzicht niet in *de* werkplaats (vr.) komen. Oom was bang, dat wij met *de* hamer, *de* beitel of *de* zaag (vr.) een ongeluk zouden krijgen. Na *het* eten klom *de* knecht in *de* *grootte* pereboom, die achter *oom* huis staat. Hij schudde aan *de* takken, en wij raapten *de* peren op en deden ze in *de* bak (m.), dien tante ons gegeven had. *De* *grootste* peer kreeg ik. Ik had in *lange* tijd (m.) zulk een *lekkere* vrucht (vr.) niet geproefd. Voor mijn *kleine* broertjes mocht ik er wat meenemen. Het was reeds laat in *de* avond (m.), toen ik naar huis ging. Omdat ik *grootte* haast (m.) had, draafde ik over *de* *hobbelige* weg (m.) en viel daardoor, zoodat *de* *heerlijke* peren over *de* grond (m.) rolden. Een *kleine* jongen hielp ze oprapen. *De* *laatste*

konden wij eerst niet vinden, maar eindelijk zagen wij haar aan *de kant* (m.) van *de sloot* (vr.). Ik bood *de behulpzame* knaap een paar peren aan en ging verder. Toen ik thuis kwam, had moeder *onze* Betje, *de oude* meid, juist last gegeven, mij te gaan halen, omdat het reeds over *de bepaalde* tijd (m.) was. Toen ik mijn *lieve* moeder *de geheele* zaak (vr.) ophelderde, en zij begreep, dat het zoeken naar *de peren* *de* oorzaak van mijn *late* thuiskomst (vr.) was, zeide zij: ga op een *andere* keer (m.) wat vroeger heen en geef nu *de kleine* kinderen maar gauw een peer. Ik haalde *de schat* (m.) uit mijn *beide* zakken (m.) en liet aan moeder *de* verdeling over. Als ik aan mijn *ongelukkige* tocht (m.) denk, moet ik nog lachen.

15.

Plaats in de volgende zinnen bijstellingen bij de cursief gedrukte zelfstandige naamwoorden.

M. Az. *De Ruyter* heeft vele zeeslagen gewonnen.

Balthazar Gerards vermoordde in 1584 *Prins Willem van Oranje*.

Tevergeefs bood Haarlem *Don Frederik* hardnekkigen tegenstand.

Java is viermaal zoo groot als het moederland.

Het Sint-Nikolaasfeest valt in *December*.

De vrede van 1674 werd gesloten te *Westminster*.

Astrakan ligt aan de *Wolga*.

Een ongelukkig lot was *Johan Willem Friso* op zijn reis naar Den Haag beschoren.

Het nageslacht is *Kenau Simons Hasselaar en haar volgelingen* eerbied verschuldigd.

Op *Zondag* houden wij *rustdag*.

Door den *stoom* worden vele machines gedreven.

Rome ligt aan den *Tiber*.

De nieuwe waterwegen beloven *Amsterdam en Rotterdam* veel voordeel.

16.

Geef den naamval op, waarin de cursief gedrukte woorden staan.

Christiaan bracht eens de *Pinksterweek* in een Geldersch dorp bij zijn oom door. Met zijn neef *Gerrit* en diens kameraad *Dirk* had hij veel op; het drietal genoot ten volle de frissche *buitenlucht*, beklom den nabijzijnden *heuvel* en dwaalde door *bosch* en *beemd*, zonder dat iemand of iets hen hinderde. Het volgende jaar ontving *Christiaan* nogmaals een *uitnoodiging* van zijn oom om te komen logeeren. Of hij het gaarne deed! Wie zou niet graag meegegaan zijn! Nauwelijks had hij in zijns ooms huis een uurtje van de *vermoeienis* der reis uitgerust, of hij ging

met zijn *neef* het *dorp* in. De volgende *vacantie* ging *Gerrit* naar zijn *neef*, en had veel *behagen* in *Christiaans woonplaats*, een groote *stad*, waar allerlei *vreemde menschen* en *zaken* zijn *aandacht* trokken. Telkens zag *hij* *wat nieuws*.

Een *vos* had in een helderen *winternacht* zijn *hol* verlaten. Waarom? *Reintje* had sedert *verscheidene uren* *niets* gegeten, en *honger* is een scherp *zwaard*. Lang dwaalde *hij* rond; *het* liep al tegen den *morgenstond* en nog had *hij* *niets* van zijn *gading* gevonden; alle *kippenhokken* in den *omtrek* waren te goed gesloten. Welken *weg* zou *hij* thans inslaan? *Hij* moest toch *wat* hebben, om zijn *honger* te stillen. Daar hoorde *hij* een *haan* kraaien. Wat maakt *me* die *schreeuweeljk* een *leven*, dacht *hij*. Terstond ging *hij* naar de *plek*, vanwaar het *geluid* kwam, en zag den *kraaier* op een *boom* zitten. »Zeg *me* toch,» riep *hij*, »hoe *het* komt, dat *gij* in zulk een *koude* zoo'n heerlijk *lied* zingt? *Wat* kan de *reden* daarvan zijn?» »*Ik* voorspel,» was het *antwoord*, »den *naderenden dageraad*.» »Dan *zijt ge* een *profeet*. Och! *ik* bid *u*, doe *me* toch de *eer* aan, *me* tot uw *vriend* te maken, opdat *ik* altijd met *u* kan verkeerem.»

17.

Schrijf de cursiefgedrukte woorden in den vereischten vorm.

Met *wie* sloot *Claudius Civilis* vrede na den opstand der *Batavieren*?

Met *welke* vrede eindigde de derde Engelsche oorlog?
Wie komt de eer toe, onze republiek gegrondvest te hebben?

Welke stadhouder van Holland is tegelijk Koning van Engeland geweest?

Welke vrouw zijn wij al onze liefde verschuldigd?

Onder *wie* aanvoering streden de Hollanders bij Waterloo?

Aan *welke* oever van den Rijn ligt Arnhem?

Welke tocht ondernam Napoleon I in 1812?

Welke slag werd door hem in 1813 verloren?

Aan *wie* zorg vertrouwde Maria Van Reigersbergen haar echtgenoot toe?

Wie moeten wij boven alle andere menschen eeren en liefhebben?

18.

Ter zins- en woordontleding.

De vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid.

Een aarden schaal met tevredenheid is verkieslijk boven een gouden schaal met onrust.

Lodewijk Napoleon, de broeder des franschen keizers, regeerde vier jaren over ons land.

Het slecht gedrag harer kinderen veroorzaakte die weduwe veel verdriet.

Het bestand tusschen Nederland en Spanje in 1609 gesloten, duurde twaalf jaren.

Op die vraag had ik van u een bevestigend antwoord verwacht.

Wien komt de eer van de uitvinding der boekdruk-kunst toe?

In December, de twaalfde maand des jaars, wordt het Kerstfeest gevierd.

Weldra zullen de laatste bladeren der boomen afgeval-len zijn.

Men moet een gegeven paard niet in den bek zien.

In de steenkolenmijnen gebeuren somtijds de grootste ongelukken.

Welke voordeelen leveren onze Oost-Indische bezittin-gen ons op?

Met een stalen voorhoofd discht hij ons de ongeloofe-lijkste leugens op.

Waar worden in ons land de beste schapen gevonden?

Rotterdam, de tweede koopstad van ons land, ligt aan den rechteroever der rivier de Maas.

Niets gaat boven een gerust geweten.

Die voortdurende krankheid beneemt mijn moeder allen levenslust.

Trots de ijverigste nasporingen werd de schuldige niet ontdekt.

In 1492 heeft Columbus, een Genuees van geboorte, de nieuwe wereld ontdekt.

De vreemde toedracht dier zaak werd mij spoedig opgehelderd.

Men kent iemands hart aan zijn daden.

19.

Gebruik de volgende werkwoorden in zinnen, waarin door de werking een kenmerk wordt toegekend of gegeven aan een zelfstandigheid.

noemen	Ik noem dien man <i>ongelukkig</i> .
schuren	De meid schuurt de plaat <i>blank</i> .
drinken	
achten	
kleuren	vinden
gieten	buigen
wrijven	slijpen
poetsen	spoelen
maken	wasschen
stoken	werken
koken	malen
eten	kloppen
schaven	gooien

20.

Breng de volgende bijvoeglijke naamwoorden (zoek er

nog eenige bij) in goede zinnen, en verklaar waarom zij geen trappen van vergelijking kunnen hebben.

bloedrood	vogelvlug
ijzersterk	bolrond
lelieblank	peperduur
beendroog	suikerzoet
hemelsblauw	aschgrauw
melkwit	grasgroen
goudgeel	koolzwart
muurvast	koffiebruin
loodzwaar	bliksemsnel

21.

Maak zinnen, waarin een onpersoonlijk werkwoord voorkomt, met afwisseling van tijden.

22.

Maak zinnen, waarin een wederkeerend werkwoord voorkomt, met afwisseling van tijden en personen.

23.

Breng elk der volgende werkwoorden in 10 zinnen: 8 met de verschillende tijden der aantoonende, 2 met de vormen der gebiedende wijs, en geef de vormen der aanvoegende wijs op.

inhalen	bedriegen
zegenen	veronachtzamen

zich bekommeren	zich bevljigten
genezen	verbreken
veroorloven	verdenken
vóórzeggen	zich aanmatigen

24.

Dicteeren :

Toen Piet Hein in 1618 de Spaansche Zilvervloot veroverd had en het volk hem daarvoor hemelhoog verhief, verblijdde de dappere man zich hierover niet; integendeel, hij keurde het af, dat men meer lette op de vruchten van den strijd dan op de moeite, die de overwinning gekost had. —

Houd uw heele leven lang ziel en lichaam even blank. —

» Mijn God, heb medelijden met mij en dit arme volk!'' waren 's Prinsen laatste woorden, toen het moordend lood van den huurling hem getroffen had. Hadde de edele prins slechts geluisterd naar de waarschuwing zijner vrouw, die den verrader van het eerste oogenblik af niet vertrouwd had. —

Ga tot de mieren, gij luiaard; zie haar wegen en word wijs! —

Kinderen! besteedt den tijd uwer jeugd goed; stelt al de weldaden, die u dagelijks bewezen worden, op hoogen prijs;

verblijdt uw ouders door een goed gedrag en bevordert daardoor uw eigen welzijn! —

Toen in 1609 het twaalfjarig bestand gesloten was, werden de vijandelijkheden gestaakt; jammer dat gedurende den wapenstilstand een binnenlandsche twist ontbrandde. —

Ga in vrede, mijn kind! God behoede en bescherm U! —

Eert uw ouders, opdat gij lang levet op aarde! —

»Ware ik voor U gestorven!» jammerde de bedroefde vader bij het gezicht van het lijk zijns zoons. —

Wilt gij geholpen zijn, bedenkt het, jonge maats!
Een goed en vriendlijk woord vindt steeds een goede plaats.

HEIJE.

Bij ied'ren dronk, bij ied'ren beet,
Bij ied're vreugd, bij ieder leed,
Heff' zich uw harte tot den Heer
En geev' Hem eer.

HEIJE.

Lustig zij de dag begonnen:
Goed begin is half gewonnen.

HEIJE.

Denkt erom jongens! 't is goed, dat ge 't weet,
IJzer, dat deugd houdt, moet gloeiend gesmeed.

HEIJE

Nedrig van buiten, maar rijk in uw borst,
 Zijt ge, zoet Holland! door duinen omschorst;
 Wat u belaag' op den vloed of op 't land
 Zwichte, als de golven voor 't schuttende zand!

HEIJE.

Wien Neêrlandsch bloed in de aders vloeit,
 Van vreemde smetten vrij,
 Wiens hart voor Land en Koning gloeit,
 Verheff' den zang als wij.
 Hij stell' met ons, vereend van zin,
 Met onbeklemde borst,
 Het Godgevallig feestlied in
 Voor Vaderland en Vorst.

Dring' luid, van uit ons feestgedruisch,
 Die beê Uw hemel in:
 Bewaar den Vorst, bewaar zijn huis
 En ons, zijn huisgezin!
 Doe nog ons laatst, ons jongst gezang
 Dien eigen wensch gestand:
 Bewaar, o God! den Koning lang
 En 't lieve Vaderland!

TOLLENS.

De maan komt op; 't is vinnig koud;
 De vorst trekt krullen langs de ruiten.

Stook op wat, knaap! spaar turf noch hout
En zorg de luiken goed te sluiten.

Schuift dicht bij 't vuur; schuift allen bij!
De sneeuw moog' glinstren op de daken,
Wij zullen 't binnen warmer maken,
Hoe kouder 't buiten zij.

TOLLENS.

25.

Schrijf de cursief gedrukte woorden in den vereischten verbogen vorm.

Eert *uw* vader en *uw* moeder! — Wie *een* put (m.) graaft voor een ander, valt licht zelf er in. — De roofdieren hebben klauwen om *hun* prooi te grijpen en te verscheuren. — De gierigaard heeft meer gehechtheid aan *zijn* rijkdommen dan liefde voor *zijn* erfgenamen. — De vos is door *zijn* listen en de tijger door *zijn* wreedheid bekend. — Columbus kon in *zijn* geboortestad *geen* hulp krijgen voor *zijn* voorgenomen tocht naar Indië. Isabella van Castilië beloofde hem *haar* ondersteuning, zoodra zij *haar* vijanden, *de* Mooren, *hun* hoofdstad Grenada ontnemen zou hebben. — In 24 uren volbrengt de aarde *haar* omwenteling om *haar* as (vr.); in ruim 365 dagen *haar* loop om de zon. — Wees *uw* ouders en allen, die over u gesteld zijn, onderdanig; al wat zij u bevelen, strekt tot

uw welzijn. — De stoom, in *een* kleine ruimte samengeperst, heeft *een* verbazende kracht. De kracht, waarmee de stoom *een* locomotief (vr.) in beweging brengt, is zoo groot, dat zij *een* geheelen spoortrein met *een* verbazende snelheid meesleept. — Karel V deed in 1555 afstand van al *zijn* waardigheden en ging rustig leven in *een* klein plaatsje in Spanje. Hij verklaarde later, op *een* dag meer rust gesmaakt te hebben dan in al de jaren van *zijn* heerschappij. — Tegen den dood zijn *geen* kruiden gewassen. — De Kabeljauwsche soldaten, die *hun* aanvoerder Van Schaffelaar trouw gezworen hadden, wilden *geen* gehoor geven aan den eisch der Hoekschen; maar *hun* bevelhebber wilde *zijn* leven opofferen om het hunne te redden, zette de handen in *zijn* zijden en sprong naar beneden. *Een* eeuwige schande voor de Hoekschen, die *geen* eerbied hadden voor den heldenmoed van *hun* tegenstander.

26.

Geef aan de cursief gedrukte woorden den vereischten vorm.

Na den beeldenstorm verklaarde Philips van Spanje *alle* Nederlanders schuldig. — Er loopen 75 koeien in die weide; ik heb ze *alle* geteld. — De leerlingen dezer klasse zijn *alle* tegenwoordig. — In het land der *blinde* is éénoog

koning. — In de diergaarde te Rotterdam heb ik tweeërlei zwanen gezien, *zwarte* en *witte*. De *zwarte* vindt men veel in Australië. — De Europeanen behooren tot het ras der *blanke*; de Mooren worden ook wel *zwarte* genoemd. — Volgens *sommige* was Oldenbarneveld schuldig en had hij daarom zijn lot verdiend; *andere* achten zijn dood een schandvlek in onze geschiedenis. — Onze geschiedenis spreekt met lof van De Ruijter en Tromp; *beide* waren dappere zeehelden. — Amsterdam en Rotterdam zijn onze grootste koopsteden; in *beide* breidt zich de bevolking steeds uit. — Toen wij verleden jaar na een afwezigheid van verscheidene weken terugkeerden, wachtte ons een aangename verrassing; *eenige* onzer vrienden haalden ons van den trein en bereidden ons een genoeglijken avond. — De planten hebben voor haar groei licht en warmte noodig; *beide* krijgen zij van de zon. — Kent gij de boomen in die laan? *Eenige* zijn eiken, *andere* beuken. — In vroegere tijden beschouwden *vele* een komeet als een onheilspellend voorteken; tegenwoordig hebben *sommige* deze meening nog. — *Sommige* deelen van Europa zijn vlak; *andere* bergachtig. — Voor die betrekking hebben zich *vele* aangeboden; slechts *weinige* bezitten er de noodige bekwaamheid voor. — Het zijn niet *alle* koks, die lange messen dragen.

Stel uit de volgende deelen zinnen samen, telkens met een ander zindeel vooraan.

Gezegde.	Onderwerp.	Bepalingen.
staan	de koeien	op den stal—in den winter—
werd ingenomen	Den Briel	door de Watergeuzen —
		in 1572
heeft ondergaan	ons land	veel veranderingen — in
		den loop der tijden
werd geboren	Prins Willem I	te Dillenburg — in 1533 —
verschafft	de handel	een rijk bestaan — velen
		mensen
ontdekte	Columbus	Amerika — wanneer —
komt	men	te Rome — met vragen
vindt	men	papierfabrieken — op de
		Veluwe
wordt tot stand	niets	zonder inspanning
	gebracht	
krijgt	de maan	van de zon — haar licht
is aangenomen	een nieuwe	in 1878.
	onderwijswet	
hebben gestre-	de Nederlanders	met onbezweken moed —
	den	80 jaren lang—tegen Spanje
noemt	men	de ooievaars — steltloo-
		pers — waarom

Gezegde.	Onderwerp.	Bepalingen.
levert op	de veeteelt	veel voordeel — den bewo- ners van ons land —
zult maken	gij	vorderingen — door aan- houdende studie
worden gehaald	de metalen	in bergstreken — uit de mijnen
keerde terug	Napoleon I	in 1815 — van Elba — onverwacht
werd gevoerd	hij	na den slag bij Waterloo — naar St. Helena — door de Engelschen

28.

Ontbind elk der volgende zinnen in twee zinnen.

Athene en Sparta waren voornamen steden van Griekenland.

Licht en lucht zijn noodzakelijk voor den plantengroei.

Het rundvee verschaft ons boter en kaas.

De onoverwinnelijke vloot werd uitgerust tegen Nederland en Engeland.

Hij ontzag moeite noch kosten om zijn doel te bereiken.

De dood spaart jeugd noch ouderdom.

Noch de vermaningen zijns vaders, noch de tranen

zijner moeder deden hem van den verkeerden weg terugkomen.

Rembrandt en Jan Steen waren beroemde Hollandsche schilders.

De wagen zat zoo vast in de sneeuw, dat hij vóórnoch achteruit kon.

De tachtigjarige oorlog begon in 1568 en eindigde in 1648.

De arme vluchtelingen hadden spijs noch drank.

Willem III is Koning van Nederland en Groot-Hertog van Luxemburg.

Zonder water kan dier noch plant leven.

Het was zoo donker, dat wij rechts noch links, vóórnoch achteruit iets konden onderscheiden.

De Rhône en de Rijn ontspringen op den St-Gothard.

Het ongelukkige kind had vader noch moeder meer.

Noch rijkdom, noch geleerdheid kunnen ons voor tegenspoed bewaren.

Wie steeds zijn eigen voordeel zoekt,

Kent waar genot noch medelijden.

29.

Verbind de volgende zinnen twee aan twee tot één zin.

De omstreken van Haarlem zijn bezienswaardig.

De omstreken van Arnhem zijn bezienswaardig.

De moed van den bevelhebber kon Haarlem niet behouden.

De dapperheid der ingezetenen kon Haarlem niet behouden.

Amsterdam ligt aan den Amstel.

Amsterdam ligt aan het IJ.

Van de henniplant wordt touw vervaardigd.

Van de henniplant wordt zeildoek vervaardigd.

Zonder lucht kan geen mensch leven.

Zonder lucht kan geen dier leven.

Een blinde kan de pracht der bloemen niet bewonderen.

Een blinde kan de helderheid van den sterrenhemel niet bewonderen.

Water is een natuurlijke drank.

Melk is een natuurlijke drank.

Zijn ernstige blik boezemde den misdadiger geen eerbied in.

Zijn grijze haren boezemden den misdadiger geen eerbied in.

De winter is de rechte tijd voor vriendschappelijk verkeer.

De winter is de rechte tijd voor huiselijk genoegten.

Ongestoord geluk is niet te vinden in de paleizen der grooten.

Ongestoord geluk is niet te vinden onder het nederig dak van den daglooner.

Karel V was keizer van Duitschland.

Karel V was koning van Spanje.

Karel V was heer der Nederlandsche gewesten.

30.

Maak samengestelde zinnen, waarvan de enkelvoudige verbonden zijn door het voegwoord *en*, bv.:

Vóór ons dook de zon onder de kim en achter ons kwam de maan statig op.

Gisteren middag heb ik mijn werk afgemaakt en heden middag hoop ik naar Amsterdam te gaan.

Na den slag van Waterloo werd Napoleon I naar Elba gevoerd en besteeg Lodewijk XVIII den franschen troon weder.

31.

Maak zinnen, waarin het scheidend voegwoord *of* voorkomt, bv.:

Mijn jongste broertje drinkt altijd water of melk
's Zondags blijft mijn vader thuis, of hij gaat naar de kerk.
Of mijn vader of mijn grootvader heeft het mij verteld.

32.

Om in te vullen:

- Een vlijtig kind wordt geprezen, maar
- Door de warmte zetten de lichamen uit, maar
- 's Winters zijn de dagen kort, maar
- Verscheiden personen dingen naar die betrekking, maar . . .
- Hij liep zoo hard hij kon om den trein te halen, doch
- Eerst scheen de storm te bedaren, doch
- Bier is een goede volksdrank, doch
- De zomer is een goede tijd om te reizen; daarentegen
- Ik dacht, dat hij spoedig herstellen zou; intusschen
- Hij schijnt een eerlijk man te zijn; echter
- De goede God spijzigt de vogelen, maar
- Het zwijn is een morsig dier; echter
- Een wijs zoon verblijdt zijn vader, maar
- Hij aanvaardde vol vertrouwen zijn betrekking, doch
- Ik kan niet met u medegaan; daarentegen
- De toekomst zag er voor dien man donker uit; intusschen . .
- Hij noodigde mij uit, den avond met hem door te brengen, doch
- Napoleon I meende te Moskou te overwinteren, maar
- Sommige planten leven slechts één zomer; daarentegen . . .
- Hij had beloofd te 12 uren thuis te komen; intusschen

*

33.

Om in te vullen:

....., maar hij leeft niet om te eten.

....., doch de uitslag beantwoordde niet
aan zijn verwachtingen.

.....; intusschen gaat hij zijn ouden gang.

.....; echter kan ik op zijn beloften geen
staat maken.

.....; daarentegen verloren wij den slag
bij Jemmingen.

....., doch het viooltje groeit laag bij den
grond.

....., doch het mocht niet baten.

....., maar ons land ligt zeer laag.

....., maar nu begint hij op te knappen.

....., maar na den 21^{en} December wor-
den zij weer langer.

.....; evenwel heeft hij bij dien brand
veel schade geleden.

....., doch ijzer is het nuttigste metaal.

.....; het deed mij intusschen veel pijn.

....., maar met hard werken hoopt hij
weer vooruit te komen.

. ; dezen zomer ben ik echter niet op reis geweest.

. , doch thans is Engeland de grootste zeemogendheid.

. ; op die koopwaren heeft hij evenwel verloren.

. , maar tweedracht breekt kracht.

. ; mijn jongste broeder hoopt daarentegen morgen thuis te komen.

. , doch onder de kleine visscherij verstaat men de walvischvangst.

34.

Maak samengestelde zinnen met tegenstellende voegwoorden of bijwoorden.

35.

Om in te vullen:

Besteedt uw jeugd goed, want

. ; daarom zal de kleiweg onbegaanbaar zijn.

De zuidwestenwind brengt doorgaans regen aan, want . . .

. ; dus kan ik hem niet langer vertrouwen.

Het lot van dat meisje is zeer te betreuren, want

. ; derhalve moogt gij wel voorzichtig zijn.

Die jongen zal goede vorderingen maken, want
 ; bijgevolg kan ik u geen geldelijke ondersteuning geven.

Ieder Nederlander vereert de nagedachtenis van Willem van Oranje, want

Vermijdt slechte gezelschappen, want
 ; derhalve moet de kamer op nieuw behangen worden.

Het valt niet gemakkelijk door de duinen te loopen, want . . .

Amsterdam wordt met recht onze eerste handelsstad genoemd, want

. ; daarom koopt mijn moeder niets van hem.

Ik kan morgen niet bij u komen, want

Van den machinist van een spoor trein wordt de grootste oplettendheid geëischt, want

. ; bijgevolg zal ik alleen de reis moeten doen.

Wij gaan deze week niet naar school, want

Afrika is thans geen schiereiland meer, want
 ; dus behoeft gij het niet meer te vragen.

36.

Om in te vullen:

. , want er wordt veel te veel gebabbeld.

. , want gij besteedt uw tijd niet goed.

Het weêr wordt hoe langer hoe slechter; bijgevolg

. , want gij kunt het nooit iedereen naar den zin maken.

Het huis, dat mijn oom *f* 6500 gekost heeft, heeft hij voor *f* 7000 verkocht; dus

. , want zonder inspanning komt niemand verder.

. , want versche lucht is noodig voor de ademhaling.

Dezen morgen is de zon te 5 uren opgekomen; derhalve

. , want zij geven meer uit dan zij missen kunnen.

De Rijn loopt door ons land van het Oosten naar het Westen; bijgevolg

. , want ik wist den weg niet.

. , want zij hadden wind en stroom tegen.

Zeewater is zwaarder dan rivierwater; daarom

. , want in dit jaar zwoeren de Staten den Spaanschen koning af.

De nachtvorsten hebben al de bloemen doen afvallen ;
derhalve

. , want door de warmte zetten de
lichamen uit.

. , want berouw komt te laat.

Ons land ligt op sommige plaatsen lager dan de zee ;
daarom

. , want vandaag zegt hij dit en mor-
gen dat.

Het weer is dezen zomer zeer gunstig geweest voor
den oogst; dus

37.

Maak samengestelde zinnen met redengevende voeg-
woorden of bijwoorden.

38.

Ter zins- en woordontleding.

Geduld is een goed kruid, doch het groeit niet in alle
hoven.

Doe wel, en zie niet om.

Een harde slijpsteen wet het ijzer,

En harde slagen maken wijzer.

De dood heeft die arme vrouw haar kostwinner ont-

nomen; daarom zal zij nu in een godshuis verpleegd worden.

Wij hebben den vorigen zomer veel genoeg gesmaakt; daarentegen is de winter voor ons zeer onaangenaam geweest.

Noch de raadgevingen zijner vrienden, noch de harde slagen van den tegenspoed hebben hem wijzer gemaakt.

Ga bedaard voort en vertrouw op den goeden uitslag, want geduld overwint alles.

Hebt gij reeds een ander plan gevormd, of blijft gij bij uw eerste besluit?

Gerechtigheid verhoogt een volk, maar de zonde is de schandvlek der natiën.

Schrijf beledigingen in zand, maar genoten weldaden in marmer.

Het ongeluk geneest onze kwalen niet; integendeel het verergert ze.

De kneuzende oorlogsvracht beploegde Vlaandrens beemden,

En Neêrlands weeke grond hijgde onder 't wicht van wee.

Daar komt de lieve zon alweder

En overschijnt ons oord;

Nooit wordt zij moe, noch legt zich neder;

Zij loopt gestadig voort.

Van haar komt alle soort van zegen
In ieder jaarseizoen;
Nu strooit zij kruid langs veld en wegen
En maakt mijn boomgaard groen.

TOLLENS.

Ga tot de mieren, gij luiaard! zie hare wegen en
word wijs.

Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartig-
heid geschieden.

te hard zingen enz. enz.). Misschien heeft men dit achterwege gelaten om het boek niet te kostbaar te maken. De prijs f 2.25, is volstrekt niet duur, als men in aanmerking neemt, wat daarvoor wordt gegeven. De uitgeverfirma J. MUUSSES & Co. te Purmerende heeft eer van haar werk — het boek ziet er keurig netjes en smaaklijk uit.

W. F. G. NICOLAÏ.

(*Caecilia*, 1 April 1881).

De heer V. d. H. te V. bovenstaand werkje besprekende in *De Wekker* van 27 October 1880, zegt na enkele op- en aanmerkingen, het volgende:

„Na deze op- en aanmerkingen aarzel ik niet het werk van den heer G. met nadruk aanbevelen. Mij is op 't oogenblik geen werk bekend, waarin de theorie der muziek zóó eenvoudig, zóó geleidelijk en zóó duidelijk wordt meegedeeld.

Voor al kweekelingen en hulponderwijzers zullen met dit werk gebaat zijn, heel wat meer dan met het alom bekende vragenboek van Lobe, dat nog zeer veel gebruikt wordt.

Want ik wil de verdiensten van „Schoolgezag” op dit terrein vrij wat hooger aanslaan, dan op dat van schoolonderwijs. Zeker, die de methode van den heer G. in de eerste twaalf hoofdstukken uitsluitend gevolgd, invoert, zoo hem de vingerwijzingen aanstaan, zal daarmee degelijk onderwijs kunnen geven; ook hij, die liever een notenbalk op bord heeft, zal met den gang in die lessen aangegeven, zijn voordeel doen. Ook kunnen de oefeningen in de volgende 44 hoofdstukken uitmuntende diensten aan 't zangonderwijs bewijzen; de schrijver heeft zelfs vele liederen en daaronder enkele lieve canons (No. 45, 47, 56, 67) als oefeningen in 't treffen van tertsen, kwarten, kwinten enz — de schrijver spelt nog kwarten, quinten — tusschen den tekst geplaatst... doch die tekst zelf op de lagere school te brengen, dat zal wel 't ideaal van het onderwijs in den zang op de lagere school zijn. En daarom beveel ik dien in de eerste plaats ter bestudeering aan bij jeugdige onderwijzers. Ze vinden hier alles wat ze noodig hebben te weten zoo aanschouwelijk voorgesteld, dat ze, met goeden wil, het werk zonder andere leiding, kunnen aanvatten. Ik zou durven beweren, indien iemand met Gedikings Schoolgezag niet een helder inzicht in de beginselen der muzikaleer opdoet, hij zal het dan nergens elders vinden.

Ten slotte zij den uitgever hulde gebracht voor 't nette uiterlijk waarin hij 't werk aflevert. Ik heb wel eens gehoord dat de schoonheid van een boek het gebruik in den weg staat. Voor „Schoolgezag” hoop ik het tegenovergestelde. Het goede papier, de keurige druk en de linnen band met vergulden rugtitel mogen zoovele aanbevelingen zijn tot een ruime verspreiding van dit inderdaad degelijke boek.”

Bij de Uitgevers dezès zijn reeds verschenen:

N. BROUWER.

TAALONDERWIJS.

HANDLEIDING MET OEFENINGEN

voor de Lagere School.

HANDLEIDING I.	f 0.35.
OEFENINGEN IA.	» 0.25.
OEFENINGEN IB.	» 0.25.

School en Studie 1881, No. 9.

„Ten slotte: wie zich het boekje aanschafft, zal zeker verscheidene goede-gekozen, practische opgaven vinden.”

TH. J. BOSMAN.

Een recensent zegt in het *Schoolblad* van deze boekjes:

— — — — „ik vind het zeer goed van den S., dat hij *spraak* en *schrift* met elkaar in verband brengt; onze taal geeft er volop aanleiding toe; en dit heeft het voordeel, dat op eene juiste uitspraak alleszins wordt gelet. De oefeningen, welke verder over de spelling worden gegeven, klimmen doorgaans geleidelijk op; dit geldt ook van de verkleinwoorden.”

.

